Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

20. detsember 2017 *

Eelotsusetaotlus – Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala – Määrus (EL) nr 1259/2010 – Tõhustatud koostöö abielulahutuse ja lahuselu suhtes kohaldatava õiguse valdkonnas – Kolmanda riigi religioosses kohtus toimunud eraviisilise abielulahutuse tunnustamine – Nimetatud määruse kohaldamisala

Kohtuasjas C-372/16,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Oberlandesgericht Müncheni (Müncheni kõrgem piirkondlik kohus, Saksamaa) 29. juuni 2016. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 6. juulil 2016, menetluses

**Soha Sahyouni**

*versus*

**Raja Mamisch,**

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja president R. Silva de Lapuerta (ettekandja), kohtunikud C. G. Fernlund, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev ja E. Regan,

kohtujurist: H. Saugmandsgaard Øe,

kohtusekretär: ametnik K. Malacek,

arvestades kirjalikku menetlust ja 31. mai 2017. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– R. Mamisch, esindaja: *Rechtsanwalt* C. Wenz-Winghardt,

– Saksamaa valitsus, esindajad: T. Henze, M. Hellmann ja J. Mentgen,

– Belgia valitsus, esindajad: L. Van den Broeck ja C. Pochet,

– Prantsuse valitsus, esindajad: D. Colas, D. Segoin ja E. Armoët,

– Ungari valitsus, esindajad: M. Z. Fehér, G. Koós ja M. M. Tátrai,

– Portugali valitsus, esindajad: L. Inez Fernandes, M. Figueiredo ja M. Carvalho,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

– Euroopa Komisjon, esindajad: M. Wilderspin ja M. Heller,

olles 14. septembri 2017. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

**otsuse**

1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada nõukogu 20. detsembri 2010. aasta määruse (EL) nr 1259/2010 tõhustatud koostöö rakendamise kohta abielulahutuse ja lahuselu suhtes kohaldatava õiguse valdkonnas (ELT 2010, L 343, lk 10) artikleid 1 ja 10.

2 Taotlus on esitatud Soha Sahyouni ja Raja Mamischi vahelises kohtuvaidluses kolmanda riigi religioosses kohtus tehtud abielulahutuse otsuse tunnustamise üle.

## Õiguslik raamistik

### *Liidu õigus*

*Määrus nr 1259/2010*

3 Määruse nr 1259/2010 põhjendustes 9 ja 10 on märgitud:

„(9) Käesoleva määrusega tuleks luua selge ja terviklik õigusraamistik, mis hõlmaks osalevates liikmesriikides abielulahutuse ja lahuseluga seotud küsimuste suhtes kohaldatavat õigust, tagaks kodanikele õiguskindluse, etteaimatavuse ja paindlikkuse põhimõttest lähtudes asjakohased lahendused ning väldiks olukorda, kus üks abikaasadest nõuab abielu lahutamist enne teist, et tagada menetlemine sellise õiguse alusel, mida ta peab oma huvide kaitsmise seisukohast soodsamaks.

(10) Käesoleva määruse reguleerimisala ja regulatiivosa peaks olema kooskõlas [nõukogu 27. novembri 2003. aasta] määrusega (EÜ) nr 2201/2003 [mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000 (ELT 2003, L 338, lk 1)] […]

[…]“

4 Määruse nr 1259/2010 artikkel 1 näeb ette:

„1. Käesolevat määrust kohaldatakse abielulahutuse ja lahuselu suhtes sellistel juhtudel, kus kohaldatakse rahvusvahelise eraõiguse norme.

2. Käesolevat määrust ei kohaldata alljärgnevate küsimuste suhtes, isegi kui need pelgalt abielulahutust või lahuselu käsitleva menetluse eelküsimustena esile kerkivad:

[…]“

5 Selle määruse artikli 4 „Üldine kohaldatavus“ kohaselt:

„Käesoleva määruse alusel määratud õigust kohaldatakse ka juhul, kui tegu ei ole osaleva liikmesriigi õigusega.“

6 Määruse nr 1259/2010 artiklis 5 on ette nähtud:

„[…]

2. Ilma et see piiraks lõike 3 kohaldamist, võib kohaldatava õiguse määramise kokkuleppe sõlmida ja seda muuta igal ajal, kuid hiljemalt kohtu poole pöördumise ajaks.

3. Abikaasad võivad määrata kohaldatava õiguse ka kohtus menetluse käigus, kui see on kohtu asukohariigi õigusega ette nähtud. Sellisel juhul kannab kohus selliselt määratud kohaldatava õiguse protokolli kooskõlas asukohariigi õigusega.“

7 Sama määruse artikkel 8 on sõnastatud järgmiselt:

„Kui artiklist 5 tulenev valikuvõimalus jäetakse kasutamata, kohaldatakse abielulahutuse ja lahuselu suhtes selle riigi õigust:

a) kus on kohtusse pöördumise ajal abikaasade peamine elukoht; või selle puudumise korral,

b) kus oli abikaasade viimane peamine elukoht, tingimusel et sellest ei ole kohtusse pöördumise ajal möödunud rohkem kui aasta, kui üks abikaasadest kohtusse pöördumise ajal endiselt selles riigis elab; või selle puudumise korral,

c) mille kodanikud mõlemad abikaasad on kohtusse pöördumise ajal; või selle puudumise korral,

d) kus kohtusse pöördutakse.“

8 Määruse nr 1259/2010 artiklis 10 on sätestatud:

„Kui artiklist 5 või 8 tulenevalt kohaldatava õiguse kohaselt ei ole abielulahutust ette nähtud või kui see ei taga ühele abikaasadest tema soo tõttu võrdset võimalust abielulahutust või lahuselu taotleda, kohaldatakse kohtu asukohariigi õigust.“

9 Sama määruse artiklis 12 on ette nähtud:

„Käesoleva määruse alusel määratud riigi õiguse sätte kohaldamisest võib keelduda üksnes siis, kui selle kohaldamine on ilmselgelt vastuolus kohtu asukohariigi avaliku korraga.“

10 Määruse nr 1259/2010 artiklis 13 on sätestatud, et „[k]äesolevas määruses ei kohusta miski selle osaleva liikmesriigi kohtuid, mille õiguses ei ole abielulahutust ette nähtud või ei loeta asjaomast abielu abielulahutusega seotud menetluse jaoks kehtivaks, kuulutama välja abielulahutust käesoleva määruse kohaldamise tõttu.“

11 Sama määruse artiklis 18 on ette nähtud:

„1. Käesolevat määrust kohaldatakse kohtumenetluste suhtes, mis on algatatud, ja artiklis 5 osutatud kokkulepete suhtes, mis on sõlmitud alates 21. juunist 2012.

[…]

2. Käesolev määrus ei piira nende kohaldatava õiguse valikut käsitlevate kokkulepete kohaldamist, mis on sõlmitud vastavalt selle osaleva liikmesriigi õigusele, mille kohtu poole pöördutakse enne 21. juunit 2012.“

*Määrus nr 2201/2003*

12 Vastavalt määruse nr 2201/2003 artikli 1 lõike 1 punktile a kohaldatakse seda määrust igat liiki kohtutes abielulahutuse, lahuselu ja abielu kehtetuks tunnistamise suhtes.

13 Nimetatud määruse artiklis 2 on sätestatud:

„Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

[…]

4) mõiste „kohtuotsus“ tähendab lahutust, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamist, samuti vanemlikku vastutust käsitlevat kohtuotsust, mille teeb liikmesriigi kohus, olenemata sellest, kuidas kohtuotsust võidakse nimetada, sealhulgas dekreediks, korralduseks või otsuseks;

[…]“

***Saksa õigus***

14 Seaduse, mis käsitleb menetlust perekonnaasjades ja hagita menetlust (Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit; edaspidi „FamFG“), § 107 „Abieluasjades tehtud välisriigi kohtuotsuste tunnustamine“ on ette nähtud järgmine:

„(1) Välisriigis tehtud kohtuotsuseid, millega tuvastatakse abielu tühisus, tunnistatakse abielu kehtetuks […] või abielu lahutatakse, tunnustatakse ainult siis, kui liidumaa kohus on tuvastanud, et tunnustamise tingimused on täidetud. Kui selle riigi kohus või ametiasutus, mille kodanikud mõlemad abikaasad otsuse tegemise kuupäeval olid, on teinud otsuse, ei sõltu tunnustamine liidumaa kohtu tuvastavast otsusest.

(2) Pädevus on sellel liidumaa kohtul, kus üks abikaasadest alaliselt elab. […]

(3) Liidumaade valitsused võivad delegeerida määrusega käesolevas sättes antud pädevuse liidumaade kohtutele – ühele või mitmele Oberlandesgerichti presidendile […]

(4) Otsus tehakse taotluse alusel. Taotluse võib esitada igaüks, kes tõendab tunnustamiseks põhjendatud huvi olemasolu.

(5) Kui liidumaa kohus jätab taotluse rahuldamata, võib taotluse esitaja paluda, et Oberlandesgericht teeks otsuse.

(6) Kui liidumaa kohus tuvastab, et tunnustamise tingimused on täidetud, võib abikaasa, kes taotlust ei esitanud, paluda, et Oberlandesgericht teeks otsuse. Liidumaa kohtu otsus jõustub taotluse esitajatele kättetoimetamisest. Liidumaa kohus võib oma otsuses siiski otsustada, et otsus jõustub tema poolt määratud tähtaja jooksul.

(7) Pädev on selle Oberlandesgerichti tsiviilkolleegium, kelle tööpiirkonnas liidumaa kohus asub. Kohtuotsuse tegemise taotlusel ei ole peatavat toimet. Neljanda ja viienda jao sätteid, § 14 lõikeid 1 ja 2 ning § 48 lõiget 2 kohaldatakse *mutatis mutandis*.

(8) Eelnevaid sätteid kohaldatakse *mutatis mutandis* juhul, kui palutakse tuvastada, et tunnustamise tingimused ei ole enam täidetud.

(9) Tunnustamise tingimuste täitmist või mittetäitmist tuvastav otsus on kohtutele ja haldusasutustele siduv.

[…]“

15 FamFG § 108 „Muude välisriigi kohtuotsuste tunnustamine“ kohaselt:

„(1) Välisriigi kohtuotsuseid, välja arvatud abieluasjades tehtud kohtuotsuseid, tunnustatakse ilma, et selleks oleks ette nähtud erimenetlus.

(2) Pooled, kellel on põhjendatud huvi, võivad taotleda otsuse tegemist välisriigi kohtuotsuse tunnustamise või tunnustamata jätmise kohta, mis ei käsitle varalisi suhteid. Paragrahvi 107 lõike 9 sätteid kohaldatakse *mutatis mutandis*. […]

(3) Lõike 2 esimese lause alusel esitatud taotluse üle on territoriaalselt pädev otsustama kohus, kelle tööpiirkonnas taotluse esitamise kuupäeval:
1. on vastustaja või isiku, keda otsus puudutab, alaline elukoht või
2. kui punktis 1 nimetatud pädevus puudub, ilmnes tunnustamise huvi või esines abivajadus.

Sellisel kohtul on ainupädevus.“

16 Tsiviilseadustiku rakendusseaduse (Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch, edaspidi „EGBGB“) § 17 lõikes 1, mis kehtis kuni 29. jaanuari 2013. aasta seaduse, millega kohandatakse teatavad rahvusvahelise eraõiguse normid määrusega nr 1259/2010 ja muudetakse teisi rahvusvahelise eraõiguse norme (Gesetz zur Anpassung der Vorschriften des Internationalen Privatrechts an die Verordnung (EU) Nr. 1259/2010 und zur Änderung anderer Vorschriften des Internationalen Privatrechts) (*BGBl.* 2013 I, lk 101), jõustumiseni 23. jaanuaril 2013, oli sätestatud:

„(1) Abielulahutusele kohaldatakse abielu üldistele õiguslikele tagajärgedele abielulahutuse avalduse esitamise ajal kohaldatavat õigust. Kui abielu lahutamine ei ole selle õiguse alusel võimalik, kohaldatakse abielulahutusele Saksa õigust, kui abielulahutuse avalduse esitanud abikaasa on sel ajal või oli abielu sõlmimise ajal Saksa kodanik.

(2) Saksamaal võib abielu lahutada ainult kohus.

[…]“

## Põhikohtuasja faktilised asjaolud ja eelotsuse küsimused

17 R. Mamisch ja S. Sahyouni abiellusid 27. mail 1999 Homsi (Süüria) islami kohtu tööpiirkonnas. R. Mamisch on sünnijärgne Süüria kodanik. Aastal 1977 sai ta naturalisatsiooni korras Saksa kodakondsuse. Alates sellest aastast on tal topeltkodakondsus. S. Sahyouni on sünnijärgne Süüria kodanik. Abielludes sai ta Saksa kodakondsuse.

18 Abikaasad elasid Saksamaal kuni 2003. aastani, mil nad kolisid Homsi. Süüria kodusõja tõttu pöördusid nad 2011. aasta suvel lühiajaliselt tagasi Saksamaale ning elasid seejärel alates 2012. aasta veebruarist vaheldumisi Kuveidis ja Liibanonis. Sellel perioodil viibisid nad korduvalt ka Süürias. Praegu elavad mõlemad menetlusosalised taas Saksamaal, kuid nende elukohad on erinevad.

19 R. Mamisch teatas 19. mail 2013, et ta soovib oma abikaasast lahutada, lastes oma esindajal lausuda Lakatia vaimulikus šariaadikohtus (Süüria) lahutusvormeli. Kohus registreeris 20. mail 2013 abikaasade abielulahutuse. 12. septembril 2013 allkirjastas S. Sahyouni avalduse R. Mamischilt religioossete normide alusel saadaolevate hüvitiste kohta kogusummas 20 000 USA dollarit (umbes 16 945 eurot) ning see avaldus oli sõnastatud järgmiselt:

„[…] olen vastu võtnud hüvitise, mida mul on õigus saada abieluvaralepingu alusel ühepoolsel soovil toimunud abielulahutuse tõttu ning seega vabastan ma lahutatud abikaasa kõigist kohustustest minu ees, mis tulenevad abieluvaralepingust ja Latakia vaimulikus šariaadikohtus 20. mail 2013 tehtud määrusest abielulahutuse kohta […]“

20 R. Mamisch taotles 30. oktoobril 2013 Süürias tehtud abielulahutuse otsuse tunnustamist. Oberlandesgericht Müncheni (Müncheni kõrgem piirkondlik kohus, Saksamaa) president rahuldas taotluse 5. novembri 2013. aasta otsusega ja tuvastas, et seaduses ette nähtud tingimused abielulahutuse otsuse tunnustamiseks on täidetud.

21 18. veebruaril 2014 palus S. Sahyouni nimetatud otsuse tühistada ja otsustada, et abielulahutuse otsuse tunnustamise tingimused ei ole täidetud.

22 Oberlandesgericht Müncheni (Müncheni kõrgeim piirkondlik kohus) president jättis 8. aprilli 2014. aasta otsusega selle taotluse rahuldamata. Nimetatud otsuses rõhutati, et abielulahutuse otsuse tunnustamist reguleerib määrus nr 1259/2010, mis on kohaldatav ka abielulahutustele, mis tehakse ilma kohtu või avalik-õigusliku asutuse õigustloova otsuseta (edaspidi „eraviisilised abielulahutused“). Kui puudub kehtiv kohaldatava õiguse valik ja abikaasade ühine peamine elukoht abielulahutusele eelneva ühe aasta jooksul, määratakse kohaldatav õigus kindlaks vastavalt nimetatud määruse artikli 8 punktile c. Kui mõlemal abikaasal on topeltkodakondsus, on määrav siseriikliku õiguse alusel kehtiv kodakondsus. See oli asjaomase abielulahutuse ajal Süüria kodakondsus. Samuti märkis kohus, et avalik kord määruse nr 1259/2010 artikli 12 tähenduses ei ole takistuseks asjaomase abielulahutuse otsuse tunnustamisele.

23 Nendel asjaoludel otsustas Oberlandesgericht München (Müncheni kõrgem piirkondlik kohus) 2. juuni 2015. aasta kohtumäärusega menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule mitmesugused eelotsuse küsimused määruse nr 1259/2010 tõlgendamise kohta. Euroopa Kohus tunnistas 12. mai 2016. aasta kohtumäärusega Sahyouni (C-281/15, EU:C:2016:343), et tal ilmselgelt puudub pädevus nendele eelotsuse küsimustele vastata, eelkõige põhjusel, et määrus nr 1259/2010 ei ole kohaldatav kolmandas riigis tehtud abielulahutuse otsuse tunnustamisele ja et eelotsusetaotluse esitanud kohus ei olnud viidanud ühelegi asjaolule, mille alusel võiks tuvastada, et nimetatud määruse sätted on muudetud siseriikliku õigusega niisugustele olukordadele nagu põhikohtuasjas vahetult ja tingimusteta kohaldatavaks. Euroopa Kohus rõhutas siiski, et ta eelotsusetaotluse esitanud kohtule jääb õigus esitada uus eelotsusetaotlus, kui tal on võimalik esitada Euroopa Kohtule kõik vajalikud andmed selleks, et viimane saaks otsuse teha.

24 Eelotsusetaotluse esitanud kohus toonitas oma eelotsusetaotluse põhjenduseks, et kolmandas riigis kinnitatud abielulahutusi tunnustatakse Saksamaal FamFG §-s 107 ette nähtud korras. Mis puudutab lisaks eraviisilisi abielulahutusi, siis ollakse ühisel seisukohal, et Saksa kohus kontrollib niisuguste abielulahutuste sisuliste tingimuste kehtivust vastavalt määrusele nr 1259/2010. Seesugune õiguspraktika on tingitud sellest, et Saksa seadusandja tühistas pärast nimetatud määruse jõustumist abielulahutusele kohaldatava materiaalõigusnormi. Tühistamise aluseks oli asjaolu, et Saksa seadusandja, kes leidis, et kõnealune määrus hõlmab ka eraviisilisi abielulahutusi, pidas varem kehtinud sätet iganenuks just seetõttu, et see määrus oli olemas.

25 Nendel asjaoludel otsustas Oberlandesgericht München (Müncheni kõrgem piirkondlik kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas [määruse nr 1259/2010] artikkel 1 on kohaldatav ka eraviisilise abielulahutuse suhtes, käesolevas asjas ühe abikaasa ühepoolse tahteavalduse alusel Süüria religioosses šariaadikohtus toimunud abielulahutuse suhtes?

2. Juhul kui esimesele küsimusele vastatakse jaatavalt, kas määruse […] nr 1259/2010 kohaldamisel sama määruse artikli 10 [kontrollimise raames] eraviisiliste abielulahutuste korral
   a) tuleb lähtuda abstraktselt võrdlusest, mille kohaselt tagab artikli 8 alusel kohaldatav õigus küll ka teisele abikaasale võimaluse abielulahutust taotleda, kuid seab sellele tema soo tõttu muud menetlusõiguslikud ja sisulised tingimused kui need tingimused, mis on seatud esimese abikaasa võimalusele abielulahutust taotleda, või
   b) oleneb normi kehtivus sellest, et välisriigi abstraktselt diskrimineeriva õiguse kohaldamine on ka – konkreetselt – kõnealusel juhul diskrimineeriv?

3. Juhul kui teise küsimuse [punktile b] vastatakse jaatavalt, siis kas asjaolu, et diskrimineeritud abikaasa nõustub abielulahutusega – ka hüvitiste vastuvõtmisega nõustumise vormis –, on juba alus jätta norm kohaldamata?“

## Eelotsuse küsimuste analüüs

### *Vastuvõetavus*

26 Kõigepealt tuleb sedastada, et eelotsusetaotluse esitanud kohtule ei ole esitatud mitte abielulahutuse hagiavaldus, vaid kolmanda riigi religioosse asutuse tehtud abielulahutuse otsuse tunnustamise taotlus.

27 Euroopa Kohus on varem otsustanud, et kolmandas riigis tehtud abielulahutuse otsuse tunnustamine ei kuulu liidu õiguse kohaldamisalasse, kuna ei määruse nr 1259/2010 sätted ega määruse nr 2201/2003 sätted ega ükski muu liidu õigusakt ei ole sellisele tunnustamisele kohaldatavad (vt selle kohta kohtumäärus, 12.5.2016, Sahyouni, C-281/15, EU:C:2016:343, punktid 22 ja 23).

28 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast tuleneb siiski, et liidu õigusnormi tõlgendamine võib olla asjakohane juhul, kui põhikohtuasja asjaolud ei ole küll otseselt liidu õiguse kohaldamisalas, kuid liidu õigusnormid on muudetud kohaldatavaks siseriikliku õigusega, mille kohaselt olukordades, kus kõik asjaolud on üheainsa liikmesriigi sisesed, järgitakse lahenduse leidmisel liidu õiguses sätestatut (vt selle kohta kohtuotsus, 15.11.2016, Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, punkt 53 ja seal viidatud kohtupraktika).

29 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib sellega seoses, et Saksa õiguse kohaselt kohaldatakse kolmandas riigis kinnitatud eraviisiliste abielulahutuste – nagu eelkõige põhikohtuasjas kõne all olev eraviisiline abielulahutus – tunnustamisele Saksamaal määrust nr 1259/2010.

30 Iseäranis nähtub eelotsusetaotluse esitanud kohtu edastatud andmetest ja Saksa valitsuse seisukohtadest, et Saksa õiguse kohaselt tunnustatakse kolmandas riigis kinnitatud abielulahutusi FamFG §-s 107 sätestatud korras. Selle sätte kohaselt tunnustatakse välisriigi kohtu või riigiasutuse õigustloovaid abielulahutuse otsuseid nende õiguspärasust kontrollimata, samas kui eraviisiliste abielulahutuste tunnustamise puhul kontrollitakse selliste abielulahutuste kehtivust vastavalt asjaomaste kollisiooninormide alusel määratud riigi materiaalõigusele.

31 Viimati öelduga seoses tuleb täpsustada, et enne määruse nr 1259/2010 jõustumist määrasid abielulahutusele kohaldatava materiaalõiguse EGBGB § 17 kuni 28. jaanuarini 2013 kehtinud redaktsioonis sätestatud kollisiooninormid. Lähtudes eeldusest, et see määrus on kohaldatav ka eraviisilistele abielulahutustele, leidis Saksa seadusandja selle määruse jõustumisel, et kolmandas riigis kinnitatud eraviisilise abielulahutuse kehtivuse kontrollimine selle tunnustamiseks Saksamaal peab edaspidi toimuma määruses nr 1259/2010 kehtestatud kollisiooninormide alusel määratud riigi õiguse kohaselt.

32 Lisaks muutis Saksa seadusandja seadusega, millega kohandatakse rahvusvahelist eraõigust määrusega nr 1259/2010 ja muudetakse teisi rahvusvahelise eraõiguse norme, EGBGB § 17 lõiget 1 ja tühistas seal sätestatud kollisiooninormid, mis olid iganenud. Seega kontrollitakse vastavalt Saksa õiguspraktikale alates määruse nr 1259/2010 jõustumisest kolmandas riigis kinnitatud eraviisilise abielulahutuse tunnustamiseks sisulisi tingimusi, millele selline abielulahutus peab vastama, nimetatud määruse alusel määratud riigi õiguse kohaselt.

33 Kuid nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus rõhutab, kui peaks selguma, et määrus nr 1259/2010 ei ole eraviisilistele abielulahutustele kohaldatav, tuleb tema menetluses olev vaidlus lahendada Saksa kollisiooninormide alusel.

34 Järelikult tuleb asuda seisukohale, et käesoleva kohtuotsuse punktis 28 viidatud kohtupraktikas esitatud tingimused on täidetud ja seega on eelotsusetaotluse esitanud kohtu eelotsuse küsimused vastuvõetavad.

### *Esimene küsimus*

35 Esimese küsimusega tahab eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 1259/2010 artiklit 1 tuleb tõlgendada nii, et ühe abikaasa ühepoolse avalduse alusel toimunud abielulahutus sellises religioosses kohtus, nagu on kõne all põhikohtuasjas, kuulub selle määruse esemelisse kohaldamisalasse.

36 Sellele küsimusele vastamiseks tuleb asjaomase sätte – mis määratleb kõnealuse määruse esemelise kohaldamisala – tõlgendamisel võtta arvesse mitte üksnes selle sõnastust, vaid ka konteksti ning selle õigusaktiga taotletavaid eesmärke, mille osa see säte on (vt selle kohta kohtuotsus, 11.7.2013, Csonka jt, C-409/11, EU:C:2013:512, punkt 23 ja seal viidatud kohtupraktika).

37 Mis puudutab esiteks määruse nr 1259/2010 artikli 1 sõnastust, siis on nimetatud artikli lõikes 1 vaid märgitud, et määrust kohaldatakse abielulahutuse ja lahuselu suhtes sellistel juhtudel, kus kohaldatakse rahvusvahelise eraõiguse norme. Sama artikli lõikes 2 on loetletud küsimused, mis ei kuulu selle määruse kohaldamisalasse, „isegi kui need pelgalt abielulahutust või lahuselu käsitleva menetluse eelküsimustena esile kerkivad“. Niisiis ei anna selle artikli sõnastus seal sätestatud mõiste „abielulahutus“ määratlemiseks mingit tarvilikku teavet.

38 Mis puudutab teiseks määruse nr 1259/2010 artikli 1 konteksti, siis tuleb kõigepealt märkida, et selle määruse üheski sättes ei ole määratletud mõistet „abielulahutus“ kõnealuse määruse tähenduses. Eeskätt on selle määruse artiklis 3 määratletud vaid mõisted „osalev liikmesriik“ ja „kohus“, kusjuures viimati nimetatud mõiste tähendab „osalevate liikmesriikide mis tahes asutust“.

39 Kuigi on tõsi, et eraviisilised abielulahutused ei ole määruse nr 1259/2010 kohaldamisalast sõnaselgelt välja jäetud, nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 60 märkis, siis viited „kohtu“ sekkumisele ja „menetluse“ olemasolule, mis on tehtud kõnealuse määruse mitmes sättes, näiteks artikli 1 lõikes 2, artikli 5 lõigetes 2 ja 3, artiklites 8 ja 13 ning artikli 18 lõikes 2, annavad tunnistust sellest, et

määrusega on hõlmatud üksnes need abielulahutused, mis kinnitatakse kas riiklikus kohtus või avalik-õiguslikus asutuses või viimase kontrolli all. Peale selle toetab seda seisukohta asjaolu, et määruse artikli 18 lõikes 1 mainitakse „kohtumenetlusi“.

40 Lõpuks peaks vastavalt määruse nr 1259/2010 põhjendusele 10 selle määruse reguleerimisala ja regulatiivosa olema kooskõlas määrusega nr 2201/2003.

41 Nimetatud määruse artikli 1 lõike 1 punkti a kohaselt kohaldatakse seda määrust „igat liiki kohtutes abielulahutuse […] suhtes“. Sama määruse artikli 2 punktis 4 tähendab mõiste „kohtuotsus“ sama määruse mõttes muu hulgas „lahutust […] käsitlevat kohtuotsust, mille teeb liikmesriigi kohus, olenemata sellest, kuidas kohtuotsust võidakse nimetada, sealhulgas dekreediks, korralduseks või otsuseks“.

42 Oleks vastuoluline määratleda sama abielulahutuse mõiste kahes asjaomases määruses erinevat moodi ja muuta sellega nende määruste vastavat kohaldamisala.

43 Viimati öelduga seoses on oluline meenutada, et nii määrus nr 1259/2010 kui ka määrus nr 2201/2003 võeti vastu tsiviilasjades tehtava õigusalase koostöö raames. Lisaks ilmneb komisjoni seisukohtadest, et komisjonil oli ettepanekus nõukogu määruse kohta, millega muudetakse määrust nr 2201/2003 seoses kohtualluvusega ning abieluasjades kohaldatavat õigust käsitlevate eeskirjade kehtestamisega (KOM(2006) 399), isegi kavatsus lisada määrusesse nr 2201/2003 kollisiooninormid seoses abielulahutusega, kuna see ettepanek aga lükati tagasi, sätestati need eeskirjad eraldi määruses, nimelt määruses nr 1259/2010.

44 Mis puudutab kolmandaks määrusega nr 1259/2010 taotletavat eesmärki, siis nagu määruse peakirjast tuleneb, kehtestatakse selles osalevate liikmesriikide vahel tõhustatud koostöö abielulahutuse ja lahuselu suhtes kohaldatava õiguse valdkonnas.

45 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 65 märkis, võisid selle määruse vastuvõtmise alal tõhustatud koostöös osalevate liikmesriikide õiguskordades õiguslikult siduvaid otsuseid asjaomases valdkonnas vastu võtta ainult avalikku võimu teostavad asutused. Seega tuleb asuda seisukohale, et kõnealuse määruse vastuvõtmisel pidas liidu seadusandja silmas üksnes olukordi, kus abielu on lahutatud riiklikus kohtus või avalik-õiguslikus asutuses või viimase kontrolli all, ja seega ei olnud liidu seadusandja kavatsus kohaldada sama määrust teist tüüpi abielulahutustele, nagu on kõne all käesolevas asjas, kus abielulahutuse aluseks on religioosses kohtus väljendatud „eraviisiline ühepoolne tahteavaldus“.

46 Niisugust tõlgendust kinnitab komisjoni poolt kohtuistungil märgitud asjaolu, et määruse nr 1259/2010 vastuvõtmiseni viinud läbirääkimiste käigus ei mainitud kordagi selle määruse kohaldamist eraviisilistele abielulahutustele.

47 Kuigi on tõsi, et paljud liikmesriigid on määruse nr 1259/2010 vastuvõtmisest alates kehtestanud oma õiguskordades võimaluse lahutada abielu ilma riigiasutuse sekkumiseta, nõuaks – nagu kohtujurist oma ettepaneku punktis 66 märkis – eraviisiliste abielulahutuste selle määruse kohaldamisalasse lisamine muudatuste tegemist, mis kuulub üksnes liidu seadusandja pädevusse.

48 Seega, lähtudes määruses nr 2201/2003 sisalduva mõiste „abielulahutus“ määratlusest, tuleneb määrusega nr 1259/2010 taotletavatest eesmärkidest, et see hõlmab üksnes abielulahutusi, mis on kinnitatud kas riiklikus kohtus või avalik-õiguslikus asutuses või viimase kontrolli all.

49 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et määruse nr 1259/2010 artiklit 1 tuleb tõlgendada nii, et ühe abikaasa ühepoolse avalduse alusel toimunud abielulahutus sellises religioosses kohtus, nagu on kõne all põhikohtuasjas, ei kuulu selle määruse esemelisse kohaldamisalasse.

### *Teine ja kolmas küsimus*

50 Arvestades esimesele küsimusele antud vastust, ei ole teisele ja kolmandale küsimusele vaja vastata.

## Kohtukulud

51 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

**Nõukogu 20. detsembri 2010. aasta määruse (EL) nr 1259/2010 tõhustatud koostöö rakendamise kohta abielulahutuse ja lahuselu suhtes kohaldatava õiguse valdkonnas artiklit 1 tuleb tõlgendada nii, et ühe abikaasa ühepoolse avalduse alusel toimunud abielulahutus sellises religioosses kohtus, nagu on kõne all põhikohtuasjas, ei kuulu selle määruse esemelisse kohaldamisalasse.**

Allkirjad